

19. 5. 2010

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Změny u věřitelů na základě nového zákona o spotřebitelském úvěru

Každým dnem můžeme očekávat ve Sbírce listin vyhlášení zcela nového zákona o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, který byl v uplynulých dnech podepsán prezidentem republiky.

Návrh zákona byl připravován již od roku 2008 jako implementace nové **Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/48/ES** o smlouvách o spotřebitelském úvěru, a to v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu společně s Ministerstvem financí. V průběhu příprav byly do procesu zapojeny formou veřejné konzultace i připomínkových řízení také příslušné zainteresované subjekty (poskytovatelé úvěrů i zástupci spotřebitelských organizací), po řadě diskuzí byl nakonec zákon Poslaneckou sněmovnou schválen zrychleným procesem již v prvním čtení. Nový zákon nabyde účinnosti od **1. ledna 2011** a stávající právní úprava bude tímto zákonem nahrazena (evropská směrnice stanovila datum pro transpozici směrnice do 12. května 2010).

Hlavním **cílem** směrnice 2008/48/ES bylo sjednotit trh poskytování spotřebitelských úvěrů a podmínky pro poskytování přeshraničních spotřebitelských úvěrů, zároveň pak i posílit a zajistit ochranu spotřebitele jako strany slabší v těchto smluvních vztazích. Nová práva spotřebitelů a povinnosti poskytovatelů úvěrů by měly zamezit uzavírání rizikových úvěrů a dalšímu zadlužování klientů, u kterých je pravděpodobné, že nebudou moci dostát svým závazkům.

Zákon přináší **spotřebitelům** významná oprávnění, která dosud v právních předpisech chyběla. Jedná o celou škálu práv na informace, ať již v předmluvní fázi, po dobu trvání samotné smlouvy nebo informace v rámci propagace služeb reklamou. Nově je spotřebiteli dána možnost od smlouvy bez jakýchkoli sankcí odstoupit do 14 kalendářních dnů od jejího uzavření, dále jsou v zákoně specificky upraveny podmínky předčasného splacení úvěru. Jelikož bude oprávněním spotřebitelů jistě věnováno pozornosti v jiných textech, tento článek je zaměřen na některé specifické dopady nové právní úpravy u poskytovatelů spotřebitelských úvěrů.

Z pohledu samotných **poskytovatelů úvěrů** (v terminologii zákona „věřitelů“) je zcela nově zakotvena povinnost **posoudit úvěruschopnost žadatele o úvěr**. V reálu se nejedná o novou povinnost například pro banky, které již nyní na základě odlišných právních předpisů musí dodržovat obezřetnost a řídit příslušná rizika v rámci poskytování svých služeb. Povinnost v novém zákoně je cílena zejména na nebankovní poskytovatele spotřebitelských úvěrů, neboť právě v minulosti vznikala za působnosti nebankovních poskytovatelů řada smluv, které u bank byly vyhodnoceny jako rizikové a poskytnutí úvěru bylo bankami odmítnuto.

S posuzováním úvěruschopnosti spotřebitelů souvisí i přístup k různým databázím, které jsou zřizovány za účelem **sdílení informací** o poskytnutých úvěrech a platební morálce. Přístup k těmto informacím musí být na nediskriminačním základě umožněn i zahraničním věřitelům. Za účelem podpory přeshraničního poskytování služeb a možnosti posouzení situace spotřebitele tak bude mít zahraniční banka například možnost přístupu (samozřejmě za splnění příslušných podmínek platných pro všechny ostatní uživatele) do Bankovnímu registru klientských informací.

Změnou oproti stávající právní úpravě je i **sankce pro věřitele** v případě, že **ve smlouvě nebudou uvedeny požadované informace**. Předpokladem pro uplatnění této sankce je, že se spotřebitel této skutečnosti dovolá. Pak se spotřebitelský úvěr bude ze zákona úročit pouze ve výši diskontní sazby platné v době uzavření smlouvy. Touto sazbou bude muset být úvěr úročen již od okamžiku uzavření smlouvy. Oproti předchozí úpravě se jedná o změnu počátku úročení, neboť dosud platný zákon stanovoval úročení diskontní sazbou od okamžiku, kdy se spotřebitel u věřitele své právo uplatnil.

Neposkytnutí stanovených informací ve smlouvě pak také zakládá právo spotřebitele odstoupit od smlouvy ve lhůtě delší než standardních 14 kalendářních dnů od uzavření smlouvy.

Podobně jako u nedávné změny **možnosti sjednání délky výpovědní doby** v rámci rámcových smluv o platebních službách, i zde je stanoveno podobné řešení - výpovědní lhůta smlouvy na dobu neurčitou ze strany věřitele nesmí být kratší než dva měsíce. Na druhou stranu pro výpověď ze strany spotřebitele nelze sjednat lhůtu delší než jeden měsíc (pokud by výpovědní doba nebyla sjednána, výpověď spotřebitele bude účinná ihned po doručení věřiteli). Lze očekávat, že obchodní podmínky věřitelů se budou držet těchto limitů a nebudou pro svoji stranu výpovědní dobu sjednávat delší a naopak u spotřebitele bude využívána výpovědní lhůta o délce 1 měsíce.

Tématem, které bylo zejména ze strany věřitelů značně diskutováno, bylo **uplatňování reklamací** spotřebiteli u produktů a služeb, které byly financovány prostřednictvím spotřebitelského úvěru. Jedná se konkrétně o pravidla pro smlouvy o vázaném spotřebitelském úvěru (§ 14 odst. 4 nového zákona), tedy smlouvy sjednávající spotřebitelský úvěr, které jsou závislé na smlouvě o koupi zboží nebo poskytnutí služby. Poskytovatelé úvěrů se bránili záměrům, že by jim měla být stanovena povinnost řešit reklamace uplatňované samotnými spotřebiteli. Ve výsledku bylo zvoleno řešení, kdy spotřebitel bude moci uplatnit u věřitele (jako ručitele) pouze nároky na peněžité plnění, které prodávající (resp. poskytovatel služby) uznal nebo které bylo pravomocně přiznáno soudem a zároveň nebylo ze strany prodávajícího nebo poskytovatele služby splněno dobrovolně. Na věřitele se tak spotřebitel bude moci obrátit až po vyčerpání veškerých prostředků, které má k dispozici, včetně prostředků soudních.

Nově je vymezena i **působnost k výkonu dozoru** nad dodržováním povinností u věřitelů. Česká národní banka bude nyní vykonávat tento dozor u subjektů, u nichž dohled vykonává již na základě jiných právních předpisů (banky, úvěrní družstva), ostatní věřitelé působící v rámci živnostenského zákona, včetně zprostředkovatelů, budou dozorováni Českou obchodní inspekcí.

Součástí nového zákona je **novela živnostenského zákona**, která zásadním způsobem změní podmínky pro provozování živnosti nebankovních věřitelů a zprostředkovatelů. Tuto činnost, vykonávanou dosud jako živnost volnou, budou moci nadále provozovat pouze na základě oprávnění k provozování živnosti vázané s předmětem podnikání „Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“. Zákon stanovuje jednoleté přechodné období pro splnění příslušných podmínek živnostenského zákona.

Mgr. Bc. Eva Šulcová

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [K průlomovému rozhodnutí NS ČR ve věci práv dlužníků ze vztahů zajištěných finančními zárukami](#)
- [NSS sjednotil judikaturu ve věci odvodu za porušení dotačních pravidel](#)
- [Formální náležitosti zastoupení v daňovém řízení v kontextu rozsudku Nejvyššího správního soudu, čj. 4 Afs 353/2018-37, ze dne 18. února 2019](#)
- [Jak se připravit na daňovou kontrolu z finančního úřadu](#)
- [Nespoutaný blockchain nebo virtuální El Dorado neomezených možností. Kolizně-právní kontext](#)
- [Zásadní změna v rozdělování zisku u akciové společnosti](#)
- [Základní zásady daňového řízení](#)
- [Získávání informací správcem daně v rámci vyhledávací činnosti](#)
- [Sankce po ukončení daňové kontroly při doměření daně](#)
- [Změna zdanění drobných přivýdělků: Přiblížení výše částky pro uplatnění srážkové daně částce rozhodné pro účast na nemocenském pojištění](#)
- [Pobídky ve světle regulace distribuce finančních produktů](#)